

Velünk él-e a történelem...?

(Bellye–Eszék, 1956. október 22–23.)

Ha a címben sugallt kérdésre válaszolnánk, annyit mondhatnánk, hogy részben. Ha viszont az alcímre pillantunk, egyértelműen nemet kell mondanunk.

E sorok szerzője bőven írt már 1956-ról: kötetben, cikkekben, tartott róla előadást azokban az években, évtizedekben is, amikor a magyar forradalomról nem volt ildomos még említést sem tenni. A Ljubljana-i Egyetemen, a '80-as évek elején, például a számnévnél (!) tanítottam '56-ot. Volt egy gyakorló számsorom: 1, 19, 195, 1956, s ha már így (nem véletlenül) „előjött”, akkor kitértem arra, mi is történt azon a forró őszön Budapesten és Magyarországon. A hallgatókat jobban érdekelte az előadás ezen része, mint a magyar tő-, sor-, és törtszámrendszer, az egyetem vezetősége pedig hallgatólagosan tudomásul vette, hogy egyes pontokon „kapcsolódik” a magyar leíró nyelvtan és a történelem, s így lesz hungarológia.

1989. január 8-án, amikor Pozsgay Imre államminiszter a Kossuth rádióban bejelentette, hogy 1956 népfelkelés volt, és nem ellenforradalom – ezzel a mondatával illegitimé tette az államszocializmust –, sokan nagyon boldogok voltak Magyarországon. Családom és én is csak örültünk, ugyanis 1956 számunkra mindig is a Forradalom, az Ötvenhat volt. A '60-as években olyanok voltunk, mint Arany János *Családi köre*, minden családi összejövetelen a férfiak: apám, nagyapám, nagybátyáim – részbeni érintettségük miatt is – előbb-utóbb '56-ról kezdtek beszélgetni, s tették ezt hosszú órákig. Gyerekként csendben hallgattam, de azt már akkor tudtam, ha véletlenül kicsúszna a számon, hogy ellenforradalom – ahogyan ezt a magyar iskolákban akkor tanították –, „kivernék a fogamat” otthon, vagy sűrű pofoneső formájában hullana rám a történelem.

Amikor ez év októberében a Magyar Nemzet című napilap dupla első oldallal jelent meg – úgy emlékezvén a magyar forradalomra, hogy az 1956-os Magyar Nemzet október–novemberi számainak első oldalait egy az egyben hozta – számomra ez csak visszaigazolás volt publikációim egy részére, mivel az október 23-át közvetlenül megelőző napokban a magyar párt és állami vezetőség bocsánatkérő körúton járt Jugoszláviában, és meakulpázott a titói vezetőség előtt a láncoskutya-korszakért. Rákosi „gyógykezelésen” Moszkvában volt, őt a forradalom előtt már hónapokkal Hruscsov „kivonta a forgalomból”, s az új MDP első titkára vezette a magyar küldöttséget, amelyet a jugoszláv elvtársak Belgrádtól Bledig és Rijekától Ljubljánaig megutaztattak, s az öngazgatási szocializmussal dicsekedve aláztak meg. Mindez nem volt új számomra, írtam is erről bőven, hanem amikor a 2006. október 21-én, szombaton megjelenő Magyar Nemzet hétvégi számának 1956. október 22-i és október 23-i reprint oldalait böngésztem, már az első sornál remegni kezdett a kezemben az újság, és borsózdott a hátam: *„Bélyéről jelentí az MTI.”* Micsoda? Hát hogy kerültek ezek oda? Az első oldalas cikk erre is választ adott: *„A magyar küldöttség a reggeli órákban érkezett Eszékre, Ljubljánából [...] Délelőtt az Eszék közelében lévő »Milica Krizan« termelőszövetkezetbe látogatott el.”* Majd lentebb: *„[...] négy óraker kezdődtek a zárnyilatkozat megszövegezésével kapcsolatos tárgyalások a bélyekosutnjaki vadászkastélyban. [...] A tárgyalásokat este fél 9 óraker rövid időre megszakították. [...] Alekszandar Rankovics búcsúvacsorát adott a magyar küldöttség tiszteletére. [...] A tárgyalások [...] 10 óraker befejeződtek.”* A cikk záró része ismét Eszéken „játszódik”: *„Az eszéki pályaudvaron már felsorakozott a díszszázad a magyar kül-*

döttség búcsúztatására. Az eszékiek, akik reggel megérkezésünkön is nagy számban lepték el az utcákat, küldöttségünk fogadására, most a késő esti órákban is türelemmel várják, hogy a két küldöttség Bélyéről a pályaudvarra vonuljon. A fogadtatás Eszéken különösen szívélyes volt. A magyar delegáció különvonata egyébként a reggeli órákban érkezik meg Budapestre.”

A vonat, amely még éjfél után jugoszláv (horvát) területen futott, megérkezett Budapestre. 1956. október 23-án. A 23-án délután 5-kor Belgrádban és Budapesten egy időben kiadott magyar–jugoszláv záróközleményen pedig pár óra alatt túllépett a történelem...

Amióta az eszéki egyetemen tanítok, több százszor mentem át az eszéki állomás fölött

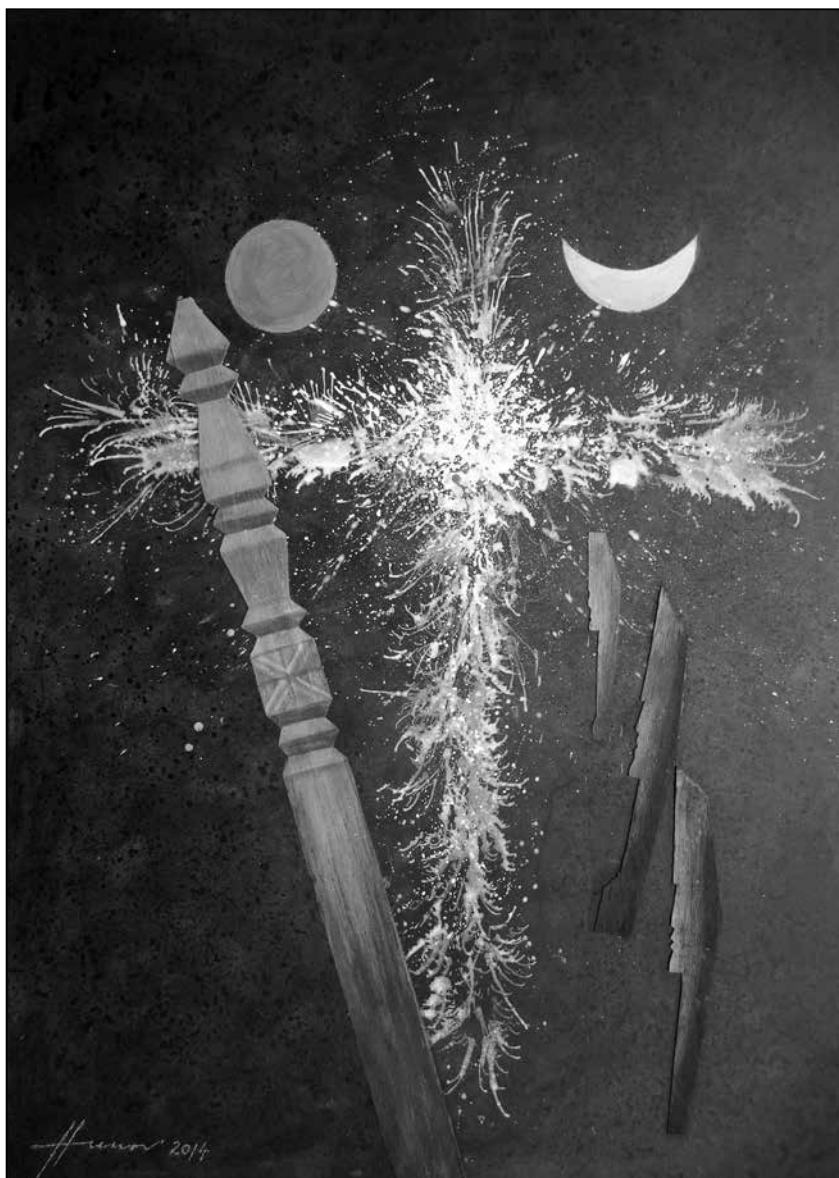
átvezető vasúti fahídon, s néztem a „kolodvor” épületét, és nem tudtam...

Amióta Budapest és Eszék között ingázom, számtalanszor haladtam át kocsimmal Bélyén, és nem tudtam...

Amióta rendszeresen kerékpáron megyek Kópácsra, hányszor karikáztam át Bélyén (és vissza), és nem tudtam...

Nem tudtam, hogy 1956 magyar történelmének egy része is itt él mellettem, velem. Mellettünk, velünk. Önnel is, Önökkel is – kedves Olvasó(k)!

Új Magyar Képes Újság, Eszék,
2006. november 16.

Újjáéledés II.